

Önmagunkon át nézzük a valóságot!

Időpont: Szentháromság ünnepe utáni 7. vasárnap

[Eredeti elhangzás dátuma: 1916. július 16. Helyszín: Komárom]

Alapige: Lk 6:36-42

Legyetek azért irgalmasok, mint a ti Atyátok is irgalmas. Ne ítéljetez és nem ítéltettek; ne kárhoztassatok és nem kárhoztattok; megbocsássatok, néktek is megbocsáttatik; Adjatok, néktek is adatik; jó mértéket, megnyomottat és megrázottat, szűnig teltet adnak a ti öletekbe. Mert azzal a mértékkel mérnek néktek, a mellyel ti mértek. Példabeszédet is monda nékik: Vajon a vak vezetheti-é a világtalant? avagy nem mindketten a verembe esnek-é? Nem feljebb való a tanítvány az ő mesterénél; hanem mikor tökéletes lesz, mindenki olyan lesz, mint a mestere. Miért nézed pedig a szálkát, a mely a te atyádfia szemében van, a gerendát pedig, mely a te saját szemedben van, nem veszed észre? Avagy mi módon mondhatod a te atyádfiának: Atyámfia, hadd vesse ki a szálkát a te szemedből, holott te a te szemedben lévő gerendát nem látod. Te képmutató, vedd ki először a gerendát a te szemedből és azután gondoldj arra, hogy kivesd a szálkát, a mely a te atyádfia szemében van.

Testvéreim!

Annyi ma a nyomorúság ezen a világon, hogy szinte át sem lehet tekinteni, meg sem lehet számlálni. Olyan ez a nyomorúság, mint a vége láthatatlan tenger az ő áthatolhatatlan mélységével s vízcseppjeinek megszámlálhatatlan tömegével. De bármilyen sok és nagy is a nyomorúság, van valami, ami még több, még nagyobb... a bűn. Igaz, némely ember előtt kisebbnek látszik, mint ahogy kisebbnek látszik a forrás, mint a folyó, a folyó, mint a tenger, amely belőle ered; de mint ahogy a nagy folyók és tengerek ugyancsak ezekből a kis forrásokból erednek, épp úgy ez a tengernyi nyomorúság sem más, mint a különböző bűnök növekvő folyása és összefolyása. Tudjuk mi ezt jól, ugye?! És mondjuk is sokszor, hogy ez a nagy nyomorúság az emberek bűneinek a következménye? De hogyan mondjuk ezt?... ez itt a kérdés. Úgy-e, mint Pál apostol, aki mikor a bűnös emberekről beszél, így szól: akik között pedig az első én vagyok. Mondjuk és valljuk-e, ha beesett arcú, béna sebesülteket látunk vánszorogni, ha a temetők megszaporodott sírhalmai között járkálunk, ha a nyomorgó ezrekre téved tekintetünk: íme, én is oka vagyok ennek az én bűneimmel! Avagy csak más emberekre gondolunk, midőn azt mondjuk, hogy minden emberi nyomorúság a világ bűneinek a következménye. Sajnos a tapasztalat inkább az utóbbit mutatja. Ilyenekről szól a mai szent lecke is, amidőn a hatalmas felszólítást intézi hozzánk: Önmagatokon át nézzétek a valóságot!

Három ember képe rajzolódik elénk Testvéreim a felolvasott szent igékből. Mindhárom nézi a valóságot, de az első nem önmagán át nézve csak a rosszat, a második csak a jót akarja meglátni és csak a harmadik látja meg önmagán át a valóságot.

1./

Az első ember tulajdonképpen nem önmagán át nézve csak a rosszat akarja látni. Ezek azok, akikhez szól Jézus Krisztus kérdése: „Miért nézed pedig a szálkát, a mely a te atyádfia szemében van?” Ezek azok, akik a fenséges sziklaóriások, tiszta vizű, vidám csobogású erdei patakok, sejtelmes meséket sugdosó fenyőerdők között nem látnak mást, csak a pókhálót a fenyőgallyak között. Ezek azok, akik a napfényben ezer színben pompázó pillangóban nem látnak mást, csak a szőrös, csúf bibircsókokat, amiket nagyító alatt látnak rajta. Ezek azok, akik a virágillatos temetőben sem látnak mást, mint a koporsóba rejtett undok rothadást, a holttetemen rágódó férgeket. Ezek, akik nem látják meg a szépséget és jóságot az embereken, hanem csak a szennyet és a piszkot. Ezek azok, akikre áll a latin mese, hogy Jupiter két tarisznyát akasztott a mi vállainkra: Az egyiket mellünkre, a másikat hátunkra. A mellünkön levőbe beletette a mások hibáit, a hátunkon levőbe a magunk hibáit. Innen jön, hogy az emberek mindjárt észreveszik, ha mások vétkeznek, nem veszik azonban észre, ha maguk követnek el hibát. Ezek azok, akik örökösen másokat bírálják, de a teremtésre való kötelezettség érzése nélkül, vagyis megmaradnak az ócsárlásnál, de nem veszik kezükbe a szerszámot, hogy maguk jobban megcsinálják. Ezek azok, akik kiváló éleslátással tudják feltüntetni a legszebb, legnemesebb, legönzletlenebb emberi cselekedetekben is az anyagi önzés rugóit, nem gondolván arra, hogy azért tudják azokat oly könnyen felismerni, mert őket magukat is folyton ily rugók indítják. Ezek azok, akik kiviszik az emberek botlásait a piacra, s ha ketten összejönnek, már nem tudnak mást tenni, mint a más háza előtt söpörni, akikkel képtelenség más tárgyról beszélgetni, s akik ezért még azokat is reá csábítják az ily társalgásban való részvételre, akik épp meg szeretnék azt akadályozni.

Oh, milyen sokan vannak ezek, Testvéreim! És milyen kevesen vannak közülük, akik még legalább szemükbe merik mondani az ő atyafiúknak: „Atyámfia, hadd veszem ki a szálkát a te szemedből?” ... De ugyan miért vannak ily sokan? Megmondja a szent ige, midőn a vezetőről és a mesterről beszél. Ha a körülöttünk levőket lenyomjuk, mi látszunk magasabbnak; ha befeketítjük őket, mi látszunk világosabbnak, ha rosszabbnak tüntetjük fel őket, mi tűnünk jobbaknak! Testvéreim! Ezek tudatosan, vagy tudattalanul – hála Istennek nem sok az oly ocsmány, aki tudatosan teszi – mások fölé akarnak emelkedni. Közönséges emberek közül talán még bele is szeretnének ülni az erkölcsbíró székébe.

Hallottátok Testvéreim milyen az első ember? Megtaláltuk-e valamely vonását magunkban?! Vizsgálja meg jól magát minden ember, mert Jézus azt mondja ezekről az emberekről, hogy képmutató vakok, kik követőikkel együtt a verembe fognak esni! Nem vagyunk-e képmutató vakok, vagy nem járunk-e ilyen vak vezetők iskolájába? Testvéreim! Nem szól-e nekünk is az Úr Isten szava: „Te képmutató, vedd ki először a gerendát a te szemedből és azután gondolj arra, hogy kivesd a szálkát, a mely a te atyádfia szemében van.”

2./

A második ember, az kinek a képe elénk rajzolódik a felolvasott szent igék kapcsán: a gerinctelen ember, ki nem önmagán át nézve csak a jót akarja meglátni. Ezek azok az emberek, akik Jézusnak az élet e körére vonatkozó nyilatkozatai közül csak ezeket akarják betartani: Ne ítéljetek, ne kárhoztassatok, megbocsássatok, adjatok. Ezek azok, akik az életnek a nagy kérdéseit nem intézték el önmagukban önmagukra nézve is végérvényesen, vagy akiknek nincs még bátor, szabad meggyőződésük és ezért senkit sem ítélnék el. Mindenkiel szemben végtelenül udvariasak, mindenkinek a lelki állapotába be tudnak illeszkedni, mindenkit meg tudnak érteni, itt így, ott amúgy nyilatkoznak, vagy ha van mégis valami kialakulófélben levő felfogásuk, amely nem egyezik meg az illetővel, egyszerűen nem nyilatkoznak, csak hogy ne kelljen senkit se elítélniük és senkivel se kelljen elvi ellentétbe keveredniük. Ezek azok, akiknek lelke leheletére még a valóság szürke bábjaiból is mesebeli pillangók vélnek támadni, s ezért nem kárhoztatják talán még a legmegátalkodottabb gonosztevőt sem. Ezek azok, akiket nem lehet megsérteni, mert nem akarnak megsértődni, hanem megértve megbocsátanak, sőt talán még arcuk másik felét is készek odatartani az őket arcul csapásnak. Ezek azok, akik szíves örömmel adnak, jótékonykodnak és senkit sem utasítanak el házuktól üresen, mert kellemetlen hallgatni és nézni a visszautasított nyomorúságát.

De miért ez a viselkedés, Testvéreim!/? Mert tudják, hogy amilyen mértékkel ők mérnek, olyannal mérnek majd nekik is. Ha nem ítélnék, őket sem ítélik meg, ha nem kárhoztatnak, őket sem kárhoztatják; ha megbocsátanak, nekik is megbocsátanak, ha sokat adnak, nekik is jó mértéket, megnyomottat és megrázottat, színig teltet adnak. Mert jobban szeretik a nyugodalmat, kerülik, mint a tüzet az emberekkel való ellentéteket –, sokkal kényelmesebbek és lustábbak, mint sem hogy figyelembe vennék azt, hogy Jézus nem csak azt mondja, hogy „ne ítéljetek”, hanem azt is, hogy vizsgáljátok meg mindent, s ami jó, azt megtartsátok; hogy ez tulajdonképpen az ítélésnek éppen nem megtiltott, hanem egyenesen megengedett, sőt parancsolt módja is. Sokkal gyávábbak, sem hogy figyelembe vennék, hogy Jézus is, aki pedig számos példát hagyott nekünk tanításainak betöltésére, mily élesen elítélte,

sőt egyenesen kárhoztatta, csak e mai szent leckében is, a képmutató farizeusokat és miként küldötte el magától a hozzá segítségért könyörgő kananita asszonyt: „Nem jó a fiak kenyérét elvenni, és az ebeknek vetni.” (Mt 15:26)

Testvéreim! Ezeknek a gerinctelen embereknek azt üzeni Jézus: az aki szégyenli az én evangéliumomat, az aki megtagad engem az emberek előtt, megtagadom én is az én mennyei Atyám előtt. És a törvényben is meg van írva: „Ne gyűlöld a te atyádfiát szívedben; fedd meg a te felebarátodat nyilván, hogy ne viseljed az ő bűnének terhét.” (3Móz 19:17). Ezekhez a gerinctelen emberekhez tartozunk-e, Testvéreim? Avagy talán az illetőkkel szemben ezekhez, hátuk mögött inkább amazokhoz, az első emberekhez? Vizsgálja meg magát minden ember!

3./

Testvéreim! Nem édeskés szeretetet kíván tulajdonképpen Jézus a hegyi beszédben tőlünk, hanem azt, hogy „legyetek irgalmasok, mint a ti mennyei Atyátok is irgalmas”. S ez abban a harmadik emberben valósul meg, aki önmagán át látja meg a valóságot. Ez irgalmas lesz, nem fog könnyen pálcát törni. Ez az ember ugyanis magától tudja, hogy benne is van hiba, az ő szemében is van valami, bizonytalant is tudja, hogy nem gerenda-e a felebarát szálkájához képest. Mert tapasztalásból tudja, hogy nem lehet a testi rossz cselekedetek után elítélni. Hisz minden nap érzi, hogy a lélek kész, de a test erőtlen, hogy gyönyörködik belső lelke szerint az Isten törvényében, de van a tagjaiban egy másik törvény, mely rabul adja a bűnnek, hisz folyton tapasztalja Pál apostol szomorú tapasztalatát: nem azt mívelem, amit akarok, hanem amit gyűlölök, azt cselekszem. Ő nem ítél és nem kárhoztat hát vétkes cselekedetek után, mert tudja, milyen összefüggésben vannak azok az illető bűnös ember életében?! Hisz a gyengeségből és a durvaságból fakadó bűnökben oly hasonlóak egymáshoz!!

De mert azt is tapasztalja, hogy Isten ereje milyen erős lehet a mi erőtlenségünkben, s hogy a bizalom ott fordul meg, engedi-e Isten erejét önmagában munkálkodni, ezért nem is fog mindent megértéssel elintézni. Isten irgalmának is van határa, Isten sem hívja örökké a hivatalosakat az ő vacsorájára, hanem meg is mondja: senki sem ízeleli meg ezek közül az én vacsorámat. Ezért, ahol megmutatja Isten neki az ő irgalmának fogyatkozását, ott kímélet nélkül ítél, kárhoztat, megszól és elutasít. De szemből és nem a háta mögött!! Nem hátrál meg gyáván senkitől, még följobbvalójától sem. Testvéreim! Föl van jegyezve három királyi udvari prédikáció a bibliában: Nátháné: „Te vagy az az ember!” „Miért vetted meg az Úrnak beszédét, oly dolgot cselekedvén, mely utálatos ő előtt?” (2Sám 12). Illésé: „Nem én háborítottam meg az Izráelt, hanem te és a te atyád háza, azzal, hogy elhagytátok az Úrnak parancsolatait” (1Kir 18). És Keresztelő Jánosé: Nem szabad néked ezzel az asszonnyal élned!

De higgyétek el, Testvéreim! Bármily jól is tudja az ilyen ember, hogy az igazi irgalmasság olykor az, ha megvonja éppen egy időre a bocsánatot, hogy némelyik esettel szemben a legutolsó irgalmasság, amit megtehetünk, hogy irgalmatlanul megmondjuk neki kárhozatba rohanását, azért mégis fáj neki ez a kötelesség, s ahol nem világos előtte a dolog, ahol nem érzi Isten utasítását reá, oly örömmel ragaszkodik a Káté utasításához, mindent jóra magyarázván.

Melyik emberfajtaéhoz tartozunk Testvéreim? Bárcsak ehhez az utolsóhoz tartoznánk, mert ezekről mondja az írás: Boldogok az irgalmasok, mert ők irgalmasságot nyernek. Ámen

Hálát adunk Neked jószágos Istenünk, szerető mennyei Atyánk, hogy újra templomodban lehettünk, s hallhattuk szent igédet. Hisz tudjuk, Atyánk, hogy a te templomod látogatása ünneped megszentelése, építi, nemesíti lelkünket, szabadítani igyekszik azt a bűn rabságából. S mi ezért úgy érezzük, hogy a mi lelkünk nem szabad, nem repülhet a magasba úgy, ahogy szeretne, nem élhet úgy, ahogy ihletett óráiban szeretné. S úgy vágyódnak a teremtett világgal együtt megszabadulni a rothadandóság rabságából az Isten fiai dicsőségének szabadságára. Ma is megmutattad nekünk Urunk, hogy mennyire rabok vagyunk, mennyire nem tudunk parancsolni a mi nyelvünknek, hogy ez a kicsiny tag mily nagy dolgokba vonja be magát! Hányszor mondtunk embertársainkra olyant, amit mindjárt a kimondás pillanatában is sajnáltunk és hányszor kellett volna szólnunk, megmondanunk, de a mi nyelvünk nem engedelmeskedett, nem ment. Bevalljuk Urunk gyarlóságunkat. Irgalmazz minékünk, óh, de nem úgy, ahogy mi irgalmazunk embertársainknak. Ne szűnj meg szüntelenül szemünk elé tárni saját fogyatkozásainkat, kend meg a te igéd balzsamával a mi szemeinket, hogy lássuk minden takaró alatt a bűnt, mindenek előtt önmagunkban, hogy többé ne legyen a mi legkedvesebb foglalkozásunk, egyedüli társalgásunk egymás megítélése. Add, hogy kormányozza szívünket, nyelvünket, kezünket ez az irgalmas felebaráti szeretet. Mutasd meg Urunk a mi gyarlóságunkat, bocsásd meg bűneinket irgalmad szerint, jelentsd meg nekünk a Te irgalmadat, s engedd, hogy legyünk mi is irgalmasok, hogy így jóval győzvéen le a gonoszt legalább itthon éljünk békében, míg el nem jön a nagy nap, mely után buzgó imádság epedez százezrek ajakán Te hozzád. Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben.....